

Wymagania edukacyjne z historii i społeczeństwa

klasy 4te, 4a hot, 4b hot

9. Ojczysty Panteon i ojczyste spory

Uczeń: E.9.1. charakteryzuje spory o kształt Polski w XX w., uwzględniając cezury 1918 r., 1944–1945, 1989 r., oraz prezentuje sylwetki czołowych uczestników tych wydarzeń;

E.9.2. charakteryzuje postawy społeczne wobec totalitarnej władzy, uwzględniając różnorodne formy oporu, oraz koncepcje współpracy lub przystosowania.

6. Gospodarka

Uczeń: A.6.1. opisuje formy wymiany handlowej w świecie starożytnym; A.6.2. opisuje początki pieniądza i wyjaśnia konsekwencje pojawienia się pieniądza w obrocie handlowym; B.6.1. opisuje różne formy kredytowania przedsięwzięć handlowych (i innych) w starożytności, średniowieczu i nowożytności; wyjaśnia niezbędność kredytu dla funkcjonowania gospodarki rynkowej;

B.6.2. wyjaśnia stosunek Kościoła do bogactwa i bogacenia się w średniowieczu;

C.6.1. opisuje instytucje ważne dla rozwoju gospodarki kapitalistycznej (np. bank, giełdę, weksel); charakteryzuje ponadregionalne więzi gospodarcze w epoce nowożytnej; C.6.2. wyjaśnia genezę gospodarki kapitalistycznej w Europie i ocenia rolę, jaką odegrał kapitalizm w zapewnieniu Europie pierwszeństwa w nowożytnym świecie; D.6.1. charakteryzuje gospodarkę kapitalistyczną w XIX w.; opisuje miasto przemysłowe; wyjaśnia znaczenie kwestii robotniczej; D.6.2. charakteryzuje poglądy entuzjastów kapitalizmu oraz przedstawia krytyczne opinie na temat gospodarki kapitalistycznej w XIX w.; wyjaśnia główne założenia marksowskiej teorii ekonomicznej; E.6.1. charakteryzuje gospodarkę realnego socjalizmu i jej konsekwencje; E.6.2. wyjaśnia, czym jest państwo opiekuńcze, i opisuje jego genezę; opisuje kilka odmiennych przykładów współczesnych państw opiekuńczych; przedstawia argumenty w sporze o efektywność i sprawiedliwość państwa opiekuńczego.

3. Kobieta i mężczyzna, rodzina

Uczeń: A.3.1. analizuje, na wybranych przykładach, obrazy miłości, role kobiety i mężczyzny oraz model rodziny w Biblii; A.3.2. analizuje, na wybranych przykładach, obrazy miłości, role kobiety i mężczyzny oraz model rodziny w kulturze starożytnej Grecji i Rzymu; B.3.1. wyjaśnia wpływ kultury arabskiej i prowansalskiej na europejski model miłości dworskiej w średniowieczu i ocenia trwałość tego modelu; B.3.2. opisuje i porównuje miejsce dziecka w życiu społecznym w średniowieczu, w epoce nowożytnej oraz w XIX i w XX w.; C.3.1. charakteryzuje polską obyczajowość w epoce nowożytnej; analizuje na przykładach ikonograficznych, pamiątkarskich

i epistolograficznych sarmackie wzorce zachowań i ocenia trwałość tych wzorców; C.3.2. analizuje model kształcenia polskiego szlachcica w epoce nowożytnej; D.3.1. opisuje, na wybranych przykładach, wzory miłości romantycznej i analizuje trwałość tego wzorca kulturowego; D.3.2. wyjaśnia przemiany życia społecznego sprzyjające emancypacji kobiet i przejawy tego procesu; E.3.1. analizuje, na wybranych przykładach, przemiany obyczajowe w świecie zachodnim w XX w., z uwzględnieniem „rewolucji obyczajowej” lat 60.; E.3.2. analizuje zmiany modelu rodziny w XX w., z uwzględnieniem przemian zaistniałych w życiu społeczeństwa polskiego.

4. Nauka

Uczeń: A.4.1. charakteryzuje dorobek nauki greckiej w zakresie filozofii, geometrii, fizyki, astronomii i medycyny; A.4.2. wyjaśnia antyczne korzenie współczesnych dyscyplin naukowych; B.4.1. opisuje genezę uniwersytetu i jego organizację; B.4.2. wyjaśnia przyczyny trwałości idei uniwersyteckiej; C.4.1. opisuje funkcjonowanie nowożytnej republiki uczonych (republiques des lettres); charakteryzuje instytucje nowożytnej nauki (akademia, encyklopedia); C.4.2. ocenia dziedzictwo oświeceniowego racjonalizmu w świecie współczesnym; D.4.1. charakteryzuje XIX-wieczną fascynację „postępem”; D.4.2. charakteryzuje konsekwencje darwinizmu i teorii psychoanalizy w naukach społecznych i refleksji etycznej w XIX i XX w.; E.4.1. analizuje wybrane interpretacje socjologiczne odnoszące się do przemian życia społecznego w XX w.; E.4.2. przedstawia współczesne spory etyczne wokół uprawnień i granic poznawczych nauki.